

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫ» РҚБ
«ХАЛЫҚ» ЖҚ

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

ВЕСТНИК

РОО «НАЦИОНАЛЬНОЙ
АКАДЕМИИ НАУК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН»
ЧФ «Халық»

THE BULLETIN

OF THE ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN
«Halyk» Private Foundation

PUBLISHED SINCE 1944

4 (404)

JULY-AUGUST 2023

ALMATY, NAS RK

В 2016 году для развития и улучшения качества жизни казахстанцев был создан частный Благотворительный фонд «Халык». За годы своей деятельности на реализацию благотворительных проектов в областях образования и науки, социальной защиты, культуры, здравоохранения и спорта, Фонд выделил более 45 миллиардов тенге.

Особое внимание Благотворительный фонд «Халык» уделяет образовательным программам, считая это направление одним из ключевых в своей деятельности. Оказывая поддержку отечественному образованию, Фонд вносит свой посильный вклад в развитие качественного образования в Казахстане. Тем самым способствуя росту числа людей, способных менять жизнь в стране к лучшему – профессионалов в различных сферах, потенциальных лидеров и «великих умов». Одной из значимых инициатив фонда «Халык» в образовательной сфере стал проект *Ozgeris powered by Halyk Fund* – первый в стране бизнес-инкубатор для учащихся 9-11 классов, который помогает развивать необходимые в современном мире предпринимательские навыки. Так, на содействие малому бизнесу школьников было выделено более 200 грантов. Для поддержки талантливых и мотивированных детей Фонд неоднократно выделял гранты на обучение в Международной школе «Мирас» и в *Astana IT University*, а также помог казахстанским школьникам принять участие в престижном конкурсе «*USTEM Robotics*» в США. Авторские работы в рамках проекта «Тәлімгер», которому Фонд оказал поддержку, легли в основу учебной программы, учебников и учебно-методических книг по предмету «Основы предпринимательства и бизнеса», преподаваемого в 10-11 классах казахстанских школ и колледжей.

Помимо помощи школьникам, учащимся колледжей и студентам Фонд считает важным внести свой вклад в повышение квалификации педагогов, совершенствование их знаний и навыков, поскольку именно они являются проводниками знаний будущих поколений казахстанцев. При поддержке Фонда «Халык» в южной столице был организован ежегодный городской конкурс педагогов «*Almaty Digital Ustaz*».

Важной инициативой стал реализуемый проект по обучению основам финансовой грамотности преподавателей из восьми областей Казахстана, что должно оказать существенное влияние на воспитание финансовой грамотности и предпринимательского мышления у нового поколения граждан страны.

Необходимую помощь Фонд «Халык» оказывает и тем, кто особенно остро в ней нуждается. В рамках социальной защиты населения активно проводится работа по поддержке детей, оставшихся без родителей, детей и взрослых из социально уязвимых слоев населения, людей с ограниченными

возможностями, а также обеспечению нуждающихся социальным жильем, строительству социально важных объектов, таких как детские сады, детские площадки и физкультурно-оздоровительные комплексы.

В копилку добрых дел Фонда «Халык» можно добавить оказание помощи детскому спорту, куда относится поддержка в развитии детского футбола и карате в нашей стране. Жизненно важную помощь Благотворительный фонд «Халык» оказал нашим соотечественникам во время недавней пандемии COVID-19. Тогда, в разгар тяжелой борьбы с коронавирусной инфекцией Фонд выделил свыше 11 миллиардов тенге на приобретение необходимого медицинского оборудования и дорогостоящих медицинских препаратов, автомобилей скорой медицинской помощи и средств защиты, адресную материальную помощь социально уязвимым слоям населения и денежные выплаты медицинским работникам.

В 2023 году наряду с другими проектами, нацеленными на повышение благосостояния казахстанских граждан Фонд решил уделить особое внимание науке, поскольку она является частью общественной культуры, а уровень ее развития определяет уровень развития государства.

Поддержка Фондом выпуска журналов Национальной Академии наук Республики Казахстан, которые входят в международные фонды Scopus и Wos и в которых публикуются статьи отечественных ученых, докторантов и магистрантов, а также научных сотрудников высших учебных заведений и научно-исследовательских институтов нашей страны является не менее значимым вкладом Фонда в развитие казахстанского общества.

С уважением, Благотворительный Фонд «Халык»!

БАС РЕДАКТОР:

ТҮЙМЕБАЕВ Жансейіт Қансейітұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан)

ҒАЛЫМ ХАТШЫ:

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Абай атындағы ҚазҰПУ Педагогикалық білімді дамыту орталығының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

САТЫБАЛДЫ Әзімхан Әбілқайырұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Экономика институтының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Әбдіжапар Жұманұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Халықаралық инновациялық технологиялар академиясының президенті (Алматы, Қазақстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилян академиясы» ұлттық университетінің кафедра меңгерушісі (Киев, Украина), **Н=2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К. Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және менеджмент университетінің кәсіптік білім берудің педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Ләззат Мыктыбекқызы, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Қуатқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), **Н = 3**

БУЛАТБАЕВА Күлжанат Нурымжанқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 2**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар және мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), **Н=2**

ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафихевна, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры, (Алматы, Қазақстан), **Н = 3**

«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясы РҚБ-нің Хабаршысы».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ (Алматы қ.). Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 12.02.2018 ж. берілген

№ 16895-Ж мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *әлеуметтік ғылымдар саласындағы зерттеулерге арналған.*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

Тиражы: 300 дана.

Редакцияның мекен-жайы: 050010, Алматы қ., Шевченко көш., 28, 219 бөл., тел.: 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ, 2023

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

ТУЙМЕБАЕВ Жансеит Кансеитович, доктор филологических наук, профессор, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

УЧЕНЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

САТЫБАЛДИН Азимхан Абылкаирович, доктор экономических наук, профессор, академик НАН РК, директор института Экономики (Алматы, Казахстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Абдижапар Джуманович, доктор экономических наук, профессор, почетный член НАН РК, президент Международной академии инновационных технологий (Алматы, Казахстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Лязат Мыктыбековна, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагандинского университета имени Е.А.Букетова (Караганда, Казахстан), **Н=3**

БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), **Н=2**

ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафихевна, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), **Н = 3**

«Вестник РОО «Национальной академии наук Республики Казахстан».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы).
Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан № **16895-Ж**, выданное 12.02.2018 г.

Тематическая направленность: *посвящен исследованиям в области социальных наук.*

Периодичность: 6 раз в год.

Тираж: 300 экземпляров.

Адрес редакции: 050010, г. Алматы, ул. Шевченко, 28, ком. 219, тел. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан», 2023

EDITOR IN CHIEF:

TUIMEBAYEV Zhansait Kanseitovich, Doctor of Philology, Professor, Honorary Member of NAS RK, Rector of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan).

SCIENTIFIC SECRETARY:

ABYLKASSYMOVA Alma Esimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Executive Secretary of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 2**

EDITORIAL BOARD:

SATYBALDIN Azimkhan Abilkairovich, Doctor of Economics, Professor, Academician of NAS RK, Director of the Institute of Economics (Almaty, Kazakhstan), **H = 5**

SAPARBAYEV Abdizhapar Dzhumanovich, Doctor of Economics, Professor, Honorary Member of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology (Almaty, Kazakhstan) **H = 4**

LUKYANENKO Irina Grigor'evna, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of the National University "Kyiv-Mohyla Academy" (Kiev, Ukraine) **H = 2**

SHISHOV Sergey Evgen'evich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education of the Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), **H = 6**

SEMBIEVA Lyazzat Maktybekova, Doctor of Economic Science, Professor of the L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 3**

ABILDINA Saltanat Kuatovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy of Buketov Karaganda University (Karaganda, Kazakhstan), **H = 3**

BULATBAYEVA Kulzhanat Nurymzhanova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarın (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 2**

RYZHAKOV Mikhail Viktorovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-chief of the journal «Standards and monitoring in education» (Moscow, Russia), **H = 2**

YESSIMZHANOVA Saira Rafikhevna, Doctor of Economics, Professor at the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), **H = 3**.

Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: RPA «National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan» (Almaty). The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications

of the Republic of Kazakhstan **No. 16895-Ж**, issued on 12.02.2018.

Thematic focus: *it is dedicated to research in the field of social sciences.*

Periodicity: 6 times a year.

Circulation: 300 copies.

Editorial address: 28, Shevchenko str., of. 220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2023

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF
SCIENCE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
ISSN 1991–3494
Volume 4. Number 404 (2023), 419-432
<https://doi.org/10.32014/2023.2518-1467.560>

УДК 338.431.4

Í 'I 0\ j co d{ npxc, . 'I 0F cwlgxc. 'I 0Uci lpf { npxc. 'W0\ wuwr qx. "
0Q gudwulpqxc. 4245

K. Zhubanov Aktobe Regional University, Aktobe, Kazakhstan.

E-mail: bikon_s@mail.ru

URGEHKEUQHO QF GTPK CVKQP 'QHVI G'CI TKEVNVWCNEQO RINGZ

\ j co d{ npxc 'I wllc — 3rd year doctoral student in economics of Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan

E-mail: g.zhambylova@asu.edu.kz. ORCID: 0000–0004–4089-9877;

F cwlgxc 'I crk c 'Tcnj o gwqpc — c.e.s., acting professor, al-Farabi Kazakh National university, Almaty, Kazakhstan

E-mail: dauilyeva@gmail.com,

Uci lpf { npxc 'I wpc c 'O wt cvqpc – Candidate of Economic Sciences, Department "Accounting and Audit", Institution "Esil University", Astana, Kazakhstan.

E-mail: gsmaktobel@mail.ru. ORCID: 0000-0003-0819-237X;

[**wuwr qx 'Wiri cv Dqr vxlej** – PhD, Associate professor of Department "Accounting and Audit", Institution "Esil University", Astana, Kazakhstan.

E-mail: nusup86@mail.ru. ORCID: 0000-0002-7706-3195;

[**gudwulpqxc 'O k co i wll** K.Zhubanov Aktobe Regional University, Aktobe, Kazakhstan

E-mail: yesbussinova88@mail.ru, ORCID: 0000-0001-7131-7361.

Cduwcew0 Purpose: The article discusses the issues of modernization of the agro-industrial complex of the region, taking into account the peculiarities of the Aktobe region, and provides recommendations for solving these issues. **Methods:** The methodological basis was general scientific research methods, abstract-logical, statistical. The general scientific method in this case is analysis, observation, hypothesis, scientific abstraction. The methods of factor analysis, the method of groupings, as well as tabular and graphical methods of visualization of statistical data were used as statistical tools. **Results:** Modernization of the economic mechanism of the agro-industrial complex is possible by changing the factors and tools that affect the level of agricultural companies. The main tools of modernization of the agro-industrial complex to ensure food security in foreign practice should include the system of state and local self-government, the legislative framework, fiscal and monetary regulation, the system of subsidies and lending, investment, innovation policy, etc. Regional factors influencing the creation and modernization of the agro-industrial complex are also characterized. According to the results of the study, the importance of developing measures to increase the level of modernization of the agro-industrial complex of the Aktobe region to ensure food security was noted.

Conclusions: The direction of modern agriculture has entered the era of industrial and innovative development, turning the agro-industrial complex into one of the most high-tech sectors of the economy. The transition to the modernization of agriculture makes it possible to increase the efficiency of the agro-industrial complex of the country and regions, increase labor productivity in the field and bring it to the forefront in the economic complex of the country, as well as ensuring food security at the republican and regional levels, developing the economy of agrarian regions, improving life in rural areas will contribute to improving living standards and improving quality.

Мәтін ауыл шаруашылығы секторының экономикасының, модернизациясы, агро-өнеркәсіптік кешінің, ауыл шаруашылығы өндірісінің, технологиялық модернизациясы, тамақ қауіпсіздігі, ауыл шаруашылығы экономикасы, инновациялық технологиялар, еңбек өнімділігі, өңірлік даму, агробиоэкономика

Қазақстанның ұлттық аграрлық университетінің
Алматы, Қазақстан

Казахского национального университета имени аль-Фараби,
Алматы, Казахстан.

E-mail: g.zhambylova@asu.edu.kz

— Докторант 3 курса Казахского национального университета имени аль-Фараби по специальности Экономика Алматы, Казахстан
E-mail: g.zhambylova@asu.edu.kz. ORCID: 0000-0004-4089-9877;

— к.э.н., и.о. профессора, Казахский национальный университет им. аль-Фараби Республика Казахстан, Алматы, Казахстан
E-mail: dauliyeva@gmail.com;

— кандидат экономических наук кафедры «Учет и аудит»,
Учреждение «Esil University», г. Астана, Казахстан.
E-mail: gsmaktobel@mail.ru. ORCID: 0000-0003-0819-237X;

— PhD, ассоциированный профессор кафедры «Учет и аудит»,
Учреждение «Esil University», г. Астана, Казахстан.
E-mail: nusup86@mail.ru. ORCID: 0000-0002-7706-3195;

— Актюбинский региональный университет имени
К.Жубанова, Актюбе, Казахстан
E-mail: yesbussinova88@mail.ru. ORCID: 0000-0001-7131-7361.

Цель: В статье рассматриваются вопросы модернизации агропромышленного комплекса региона с учетом особенностей Актюбинской области, представлены рекомендации по решению этих вопросов. **Методы:** Методологической основой явились общенаучные методы исследования, абстрактно-логические, статистические. Общенаучным методом в данном случае выступает анализ, наблюдение, гипотеза, научная абстракция. В качестве статистического инструментария использовались методы

факторного анализа, метод группировок, а также табличные и графические приемы визуализации статистических данных. *Результаты:* Модернизация экономического механизма АПК возможно посредством изменения факторов и инструментов, влияющих на уровень сельскохозяйственных компаний. К основным инструментам модернизации АПК для обеспечения продовольственной безопасности в зарубежной практике следует отнести систему государственного и местного самоуправления, законодательную базу, бюджетно-налоговое и денежно-кредитное регулирование, систему субсидирования и кредитования, инвестиционную, инновационную политику и т.д. Также охарактеризованы региональные факторы, влияющие на создание и модернизацию агропромышленного комплекса. По результатам исследования отмечена важность разработки мероприятий по повышению уровня модернизации агропромышленного комплекса Актыбинской области для обеспечения продовольственной безопасности. *Выводы:* Направление современного сельского хозяйства вступило в эпоху индустриально-инновационного развития, превратив агропромышленный комплекс в одну из самых высокотехнологичных отраслей экономики. Переход к модернизации сельского хозяйства позволяет повысить эффективность агропромышленного комплекса страны и регионов, повысить производительность труда в поле и вывести его на передовые позиции в хозяйственном комплексе страны, а также обеспечение продовольственной безопасности на республиканском и региональном уровнях, развитие экономики аграрных регионов, улучшение жизни в сельской местности будут способствовать повышению уровня жизни и улучшению качества.

" : аграрный сектор экономики, модернизация, агропромышленный комплекс, сельскохозяйственное производство, технологическая модернизация, продовольственная безопасность, аграрная экономика, инновационные технологии, производительность труда, региональное развитие, агробизнес

Í " 0' ,." 0' ."' 0' ." 0' ."
0' .4245

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан .
E-mail: g.zhambylova@asu.edu.kz

" " — Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
Экономика мамандығы бойынша 3 курс докторанты, Алматы, Қазақстан
E-mail: g.zhambylova@asu.edu.kz. ORCID: 0000-0004-4089-9877;
" " — э.ғ.к., профессор м.а. Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық
университеті, Алматы, Қазақстан Республикасы
E-mail: dauliyeva@gmail.com;

" " – «Esil University» Мекемесінің «Есеп және аудит»
кафедрасының экономика ғылымдарының кандидаты, Астана, Қазақстан.

E-mail: gsmaktobel@mail.ru. ORCID: 0000-0003-0819-237X;

" " – PhD, «Esil University» Мекемесінің «Есеп және аудит»

кафедрасының қауымдастырылған профессор, Астана, Қазақстан.

E-mail: nusup86@mail.ru. ORCID: 0000-0002-7706-3195;

" " – Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе Өңірлік Университеті,
Ақтөбе, Қазақстан

Go ckyesbussinova88@mail.ru. ORCID: 0000-0001-7131-7361.

0 Мақсаты: мақалада Ақтөбе облысының ерекшеліктерін ескере отырып, өңірдің агроөнеркәсіптік кешенін жаңғырту мәселелері қарастырылады, осы мәселелерді шешу бойынша ұсынымдар ұсынылған. Әдістер: әдістемелік негіз жалпы ғылыми зерттеу әдістері, дерексіз-логикалық, статистикалық болды. Бұл жағдайда жалпы ғылыми әдіс-талдау, бақылау, гипотеза, ғылыми абстракция. Статистикалық құрал ретінде факторлық талдау әдістері, топтастыру әдісі және статистикалық деректерді визуализациялаудың кестелік және графикалық әдістері қолданылды. Нәтижелері: АӨК экономикалық тетігін жаңғырту ауыл шаруашылығы компанияларының деңгейіне әсер ететін факторлар мен құралдарды өзгерту арқылы мүмкін болады. Шетелдік тәжірибеде азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін АӨК жаңғыртудың негізгі құралдарына мемлекеттік және жергілікті өзін-өзі басқару жүйесі, заңнамалық база, бюджеттік-салықтық және ақша-кредиттік реттеу, субсидиялау және кредиттеу жүйесі, инвестициялық, инновациялық саясат және т.б. жатады. Зерттеу нәтижелері бойынша азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін Ақтөбе облысының агроөнеркәсіптік кешенін жаңғырту деңгейін арттыру жөніндегі іс-шараларды әзірлеудің маңыздылығы атап өтілді. Қорытындылар: қазіргі заманғы ауыл шаруашылығы бағыты агроөнеркәсіптік кешенді экономиканың ең жоғары технологиялық салаларының біріне айналдыра отырып, индустриялық-инновациялық даму дәуіріне енді. Ауыл шаруашылығын жаңғыртуға көшу еліміздің және өңірлердің агроөнеркәсіптік кешенінің тиімділігін арттыруға, даладағы еңбек өнімділігін арттыруға және оны елдің шаруашылық кешеніндегі озық позицияларға шығаруға, сондай-ақ республикалық және өңірлік деңгейлерде азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз етуге, аграрлық өңірлердің экономикасын дамытуға, ауылдық жерлерде өмірді жақсартуға мүмкіндік береді.

" < экономиканың аграрлық секторы, жаңғырту, агроөнеркәсіптік кешен, ауыл шаруашылығы өндірісі, технологиялық жаңғырту, азық-түлік қауіпсіздігі, аграрлық экономика, инновациялық технологиялар, Еңбек өнімділігі, Өңірлік даму, агробизнес

Агроөнеркәсіптік кешен мемлекеттің азық-түлік тәуелсіздігі мен қауіпсіздігін қамтамасыз етуде шешуші рөл атқарады. Азық-түлік мәселесі жаһандық мәселелердің бірі болып табылады, сондықтан азық-түлік қауіпсіздігі бірінші кезекте ұлттық деңгейде қарастырылады. Қазіргі уақытта ауыл

шаруашылығындағы басқарудың ұйымдастырушылық жүйесінде бірқатар мәселелер бар. Оларға машиналар паркінің жетіспеушілігі және сапасының төмендігі, тиімді инженерлік инфрақұрылымның болмауы, ауыл шаруашылығы өндірісін инновациялық және зияткерлік қайта құрудың төмен деңгейі, ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірушілерді материалдық-техникалық қамтамасыз етудегі тиімсіз шаралар, т.б. жатқызылады.

Агроөнеркәсіптік кешенді жаңғыртуға әсер ететін маңызды факторлар өңірлік сипатқа ие. Бұл факторлар экономикалық әсердің макро және микроэкономикалық деңгейлерімен тығыз байланысты.

Жекелеген өңірлерде агроөнеркәсіптік кешенді құруға және оңтайландыруға әсер ететін өңірлік факторларды алты маңызды топқа бөлуге болады: техникалық-технологиялық; табиғи-климаттық; экономикалық; әлеуметтік; ақпараттық және экологиялық.

Соңғы жылдары агроөнеркәсіптік кешен Қазақстан Республикасының экономикалық саясатының басты басымдықтарының бірі ретінде қарастырылуда. Алайда ауыл шаруашылығының инновациялық белсенділігінің жағдайы ауылшаруашылық өнімдерін өндірушілермен салыстырғанда төмен.

Зерттеу материалдары мен әдістері

Аграрлық саланы жаңарту және жаңғырту мәселелері бойынша бірқатар шетелдік және отандық ғалымдар қаламдарын ұштаған.

Агроөнеркәсіптік кешенді жаңғырту, қазіргі заманғы сын-тегеуріндердің ықпалы және агроөнеркәсіптік кешеннің стратегиялық перспективаларын дамыту мәселелері Қазақстанды басқару үшін өзекті болып қала берді. Бұл мәселелердің ғылыми және практикалық маңыздылығы оларды әрі қарай ғылыми зерттеуді қажет етті.

Зерттеудің теориялық және әдіснамалық негізі ауыл шаруашылығын жаңғырту бойынша отандық және шетелдік зерттеушілердің жұмыстары болып табылады. Зерттеу агроөнеркәсіптік кешен салаларында қолданылатын диалектикалық, статистикалық, индуктивті және дедуктивті әдістерге негізделген. Бұл мәселелерді шешу үшін салыстырмалы талдаудың, деректерді топтастырудың, талдау мен синтездің, модельдеудің және қысқа және ұзақ мерзімді болжаудың арнайы әдістері қолданылды.

Қазақстанның агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың негізгі проблемалары саланауылшаруашылығытехникасыменжәнетехнологияларыментехникалық жарақтандырудың төмендігі, табиғи ресурстарды, атап айтқанда жерді, суды тиімсіз пайдалану, ұсақ шикізаттық емес фермерлік шаруашылықтардың көп санының болуы, ауыл шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеудің төмен деңгейі, өндірілген өнімді өндіру мен сату арасындағы көптеген делдалдар, аграрлық сала ғалымдарының ғылыми зерттеулері мен әзірлемелерінің нәтижелерін енжар енгізу болып табылады.

Нәтижелер және оларды талқылау

Біріккен Ұлттар Ұйымының «2030 жылға қарай аштықсыз әлем» тұрақты даму мақсатына жету үшін неғұрлым өнімді, тиімді, тұрақты, инклюзивті, ашық түрде жұмыс істейтін азық-түлік

жүйелерін әзірлеу және қолданыстағы агроазық-түлік жүйесін өзгерту қажет.

Әлемдік экономиканың ауылшаруашылық секторы планетаның өсіп келе жатқан халқын қажетті азық-түлікпен қамтамасыз етуі керек. Біріккен Ұлттар ұйымының болжамына сәйкес, жер халқы 2030 жылы 8,6 миллиардқа дейін, ал 2050 жылға қарай 9,8 миллиардқа дейін өседі. Жер шары халқының өсуіне байланысты егістік жерлердің қолжетімділігінің төмендеуі байқалады.

Қазақстан азық-түлік қауіпсіздігінің салыстырмалы тұрақтылығын сақтай алды, сонымен қатар 2022 жылдың соңындағы жағдай бойынша Economist Intelligence Unit жаһандық азық-түлік қауіпсіздігі индексында 16 орынға көтерілді.

Жақын болашақта ауыл шаруашылығын инновациялық дамытудың негізгі бағыттары тиімді өндірістік және экономикалық құрылымдарды қалыптастыру; өндірісті жоспарлауда, ұйымдастыруда және басқаруда инновациялық технологияларды пайдалану; ақпараттық және консультациялық қызметтерді дамыту; стресстік жағдайларға және өңірлік ерекшеліктерге бейімделген жоғары өнімді сорттарды, ауыл шаруашылығы дақылдары мен жануарлар тұқымдарының будандарын құру; сондай-ақ өңірлік инновациялық экологиялық таза технологиялар болып табылады. Инновацияларды басқару тиімділігін арттыру мәселесі бірінші орынға шығуы тиіс (Ciolac, 2019).

Ауыл шаруашылығында инновациялық қызметті ұйымдастыруды жетілдіру ұйымдық-құқықтық құрылымды жаңғырту - ұйымдық құрылымның құрамдас бөліктері арасында кооперативтік байланыстарды қалыптастыру; инновациялық инфрақұрылымды құру; аграрлық сектордағы инновациялық қызметтің нормативтік-құқықтық базасын жетілдіру; сақтандыру жүйесін жетілдіру; инновациялық белсенділікті ынталандыру жүйесін құру жолымен жүзеге асырылуға тиіс.

Елімізде және өңірде ауыл шаруашылығын инновациялық жаңғыртуды ынталандыру тетігін қалыптастыру мынадай міндеттерді шешуді көздейді:

- зерттеулер мен әзірлемелердің бәсекеге қабілетті секторын және оның ресурстарын молайту үшін жағдайлар жасау;

- өңірде ауыл шаруашылығын инновациялық жаңғыртуға мүмкіндік беретін тиімді жүйені құру;

- зерттеулер мен әзірлемелердің нәтижелерін коммерцияландыру институттарын дамыту;

- ауыл шаруашылығын басқару жүйесін инновациялық жаңғырту.

Ақтөбе облысы елдің стратегиялық индустриялық-аграрлық аймағы болып табылады. Облыстың жалпы өңірлік өнімінің үлес салмағы 2022 жылы республика бойынша 4,2 % құрады. Облыста 11 415,2 мың га ауыл шаруашылығы алқаптары бар, оның ішінде 10 177,6 мың га жайылым, 133,1 мың га шабындық, 702,3 мың га егістік жерлер және 256,3 мың га бағалы жерасты ресурстары бар. Өңірде өндірілетін ауыл шаруашылығы өнімінің үштен екісі жеке қосалқы шаруашылықтарға тиесілі (1-кесте).

2020 жылдың 1 қарашасында аймақта 4966 ауылшаруашылық құрылымдары

тіркелді, олардың 4522-сі шаруа (фермер) қожалықтары және 444 заңды тұлғалар болды. Олардың негізгі қызмет түрі мал шаруашылығының ет-сүт бағыты, ауыл шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеу болып табылады (Lukhmanova,2018).

1-кесте-Ақтөбе облысында 2017-2021 жылдардағы ауыл шаруашылығы өндірісінің негізгі көрсеткіштері, млн теңге

Indicators	2017	2018	2019	2020	2021
Ағымдағы бағаммен ауыл, орман және балық шаруашылығы өнімдері мен қызметтерінің жалпы шығарылымы, млн теңге	201 352,1	234 989,0	272 393,7	326 346,7	375 313,9
Өсімдік шаруашылығы өнімдерінің жалпы өндірісі	78 033,9	85 290,6	96 433,8	123 040,1	132 604,6
Мал шаруашылығы өнімдерінің жалпы өндірісі	122 411,0	148 838,2	174 866,2	202 120,1	242 635,7
Ауыл шаруашылығы қызметтері	186,4	207,7	261,8	66,0	73,5
Аң шаруашылығындағы өнімдер мен қызметтердің көлемі	20,9	18,5	23,0	22,6	23,0
Орман шаруашылығындағы өнімдер мен қызметтердің көлемі	524,6	494,6	628,8	937,7	1011,2
Балық шаруашылығы саласындағы өнімдер мен қызметтердің көлемі	175,3	139,5	180,2	160,2	165,3
Ауыл шаруашылығы орман шаруашылығы мен балық шаруашылығының жалпы өнімінің (көрсетілетін қызметтерді қоса алғанда) нақты көлемінің индексі, өткен жылға пайызбен	104,4	106,3	103,8	106,7	115,0
<i>Ескерту: https://stat.gov.kz/region/248875/statistical_information/publication</i>					

Жалпы, Ақтөбе өңірінің ауыл шаруашылығының дамуы мен өнімділігінің арту үрдісі байқалып отыр.

Ұзақ мерзімді даму жоспары жайылымдық жерлерді тиімді игеру бойынша бірқатар шараларды көздейді, сондай-ақ 2025 жылға қарай ірі қара мал басын 1,2 млн басқа дейін, жылқыларды 230 мың басқа дейін және ұсақ малдарды 2,6 млн басқа дейін ұлғайтуға бағытталған. 2022 жылы Ақтөбе облысында ауыл шаруашылығын субсидиялауға 25 млрд. теңгеден астам қаражат бөлінді, бұл өткен жылы мемлекеттік бюджеттен түскен сомандан асып түседі. 2021 жылы өңірдің агроөнеркәсіптік кешенін субсидиялауға республикалық және жергілікті бюджеттерден 22,6 млрд теңге бөлінді. Өңірдің азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету үлесін одан әрі арттыру үшін алдағы 3 жылда агроөнеркәсіптік кешенде 315 млрд теңге сомасына 75 жобаны іске асыру жоспарлануда.

Ауыл шаруашылығының жалпы өңірлік өніміне қосқан үлесі оның кәсіпкерлердің жалпы санының 12,3% үлесіне қарамастан төмен болып қалуда.

Осылайша, 2021 жылы аймақтың ауыл шаруашылығы аймақ экономикасының тек 5,3% қамтамасыз етті. Өңірде өндірілетін ауыл шаруашылығы өнімдерінің үштен екісі жеке қосалқы шаруашылықтарға тиесілі. Жайылым алаңы бойынша Ақтөбе облысы республикада екінші орында. Бірақ бүгінде тек 9,3 миллион гектар немесе қолда бар 25,3 миллион гектар жайылымның 36,8% - ы фермерлік шаруашылықтарға берілген. Дақылдарды дұрыс өсіруге қойылатын міндетті талаптар өсімдік шаруашылығының көптеген салаларында сақталуы екіталай, сонымен қатар техникалық парктың тозу деңгейі жоғары. Мұндай проблемалар ауыл шаруашылығының барлық салаларына қатысты.

Ақтөбе облысында экономиканың аграрлық секторын дамытудың оң көрсеткіштеріне қарамастан, халықтың азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз етуде проблемалар бар. Атап айтқанда, жергілікті нарықтарда халықтың қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін жеткіліксіз жергілікті өнімдерді (сарымсақ, картоп, қызанақ және т.б.) өсіруде проблемалар бар. Сонымен қатар, саладағы негізгі капиталға салынған инвестициялардың 90% - дан астамы негізінен маусымдық дақылдарды өсіруге (58,3%) және мал шаруашылығына (32,4%) бағытталған. Нәтижесінде мемлекет жыл сайын 1,5 миллиард доллар жоғалтады. Бұдан басқа, республикада, атап айтқанда Ақтөбе облысында ауыл шаруашылығы өнімдерін сақтау және өткізу проблемалары бар, бұл ауыл шаруашылығының бәсекеге қабілеттілік деңгейіне тікелей әсер етеді.

Ауыл шаруашылығын тиімді дамыту нәтижесінде Ақтөбе облысы негізгі азық-түліктің 32 түрінің 24-ін қамтамасыз етеді (ұн, нан, макарон өнімдері, ІҚМ, құс және қой еті, сүт және сүт өнімдері, жұмыртқа, сары май, өсімдік майы, картоп, көкөністер), ал 8 түрі (жарманың 4 түрі, күріш, қант, тұз, шай) басқа өңірлер есебінен, ішінара импорт есебінен қамтамасыз етіледі. Алдағы 3 жылда азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету үлесін одан әрі арттыру үшін аграрлық секторда 315 млрд теңге сомасына 75 жобаны іске асыру жоспарлануда.

Агроөнеркәсіптік кешенді мемлекеттік қолдау қажеттілігі ауыл шаруашылығының экономика саласы ретіндегі бірқатар ерекшеліктерімен түсіндірілуі мүмкін. Ауылшаруашылық өнімдерін өндіру климаттық жағдайларға, адамның ауылшаруашылық кәсіпорындарының қызметіне қатысу дәрежесіне және өндірістің негізгі құралы болып табылатын тірі организмдердің табиғи даму процесіне байланысты. Жер сонымен қатар өндірістің негізгі құралы болып табылады, оны ұтымды пайдалану айтарлықтай қаржылық инвестицияларды қажет етеді. Бұл саладағы капиталды қайтару және пайда әртүрлі климаттық аймақтарда орналасқан үлкен аумақтарда ауылшаруашылық жерлерін бөлу, кәсіпорындардың материалдық, еңбек және қаржылық ресурстарына әсер ететін өндіріс процесінің маусымдық сипатына байланысты айтарлықтай тәуекелдермен байланысты (Молдакенова, 2018).

Ауыл шаруашылығы өндірісінің даму деңгейі елдің азық-түлік қауіпсіздігіне айтарлықтай әсер етеді. Өндіргіш күштердің дамуы тұрғысынан ауыл шаруашылығы салыстырмалы түрде статикалық сала болып табылады

және нарықтық ортаның тез өзгеретін экономикалық және технологиялық жағдайларына баяу бейімделеді.

Аграрлық секторды мемлекеттік реттеу мемлекеттік реттеу жүйесінің негізгі компоненттерінің бірі болып табылады. Агроөнеркәсіптік кешенді мемлекеттік реттеу әдетте экономикалық әдістермен жүзеге асырылады және ішкі азық-түлік нарығын импорттан қорғауды қамтиды.

Дамыған ауыл шаруашылығы мен прогрессивті агроөнеркәсіптік кешенсіз экономиканың оң дамуы және қоғамның әл-ауқатын арттыру мүмкін емес. Сонымен қатар, соңғы жылдары, әсіресе экономиканың жаһандануы жағдайында, елдің экономикалық қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында аграрлық секторға ерекше назар аударылды (Ниязбаева, 2020).

Ауыл шаруашылығын дамыту мен жаңғырту мемлекеттік реттеу мен қолдаусыз мүмкін емес. Қазіргі заманғы тәсіл нарықтық өзін-өзі реттеу тетіктері мен мемлекеттік органдардың белсенді ықпалының үйлесіміне негізделген. Ауыл шаруашылығы баламалы алмасуды реттеу, баға саясаты, экспорттық-импорттық операцияларды реттеу, агроөнеркәсіптік кешен инфрақұрылымын қалыптастыру сияқты мәселелерде мемлекеттік қолдауды қажет етеді.

Халық үшін азық-түліктің қолжетімділігі, азық-түлік өнімдерінің сапасы мен қауіпсіздігі, сондай-ақ азық-түлік тауарларының, ауыл шаруашылығы инфрақұрылымының, агроөнеркәсіптік кешендегі ғылыми зерттеулердің қолжетімділігі сияқты көрсеткіштерде оң өзгерістер болды (Сатыбалдина, 2020).

Қазақстандағы азық-түлік қауіпсіздігі саласындағы мынадай проблемаларды атап өту қажет:

- азық-түлік бағасының инфляция деңгейі, бұл нақты орташа табыстың төмендеуі жағдайында халықтың қалың жігі үшін үй шаруашылықтарының жалпы табысындағы азық-түлік шығыстарының үлесін әлеуетті түрде арттырады;

- жан басына шаққандағы көкөністер мен сүт өнімдерін тұтыну деңгейінің төмендеуі, бұл ауыл шаруашылығы өнімдерінің басқа санаттарына әсер етуі мүмкін.

Қазақстан Республикасындағы азық-түлік қауіпсіздігінің негізгі проблемалары: экономиканың аграрлық секторындағы өндірістік қуаттылықтардың қысқаруы; азық-түлік жеткізілімдерінің қорларының, сақтандырудың және логистиканың жеткіліксіз деңгейі болып табылады. Инфляция (аграрлық инфляция) қауіпсіз азық-түлік тауарлары мен техникалық дақылдар бағасының пропорционалды емес өсуін тудырады. Халықтың өмір сүру деңгейінің төмендігі маңызды проблема болып табылады, аз қамтылған адамдар табысының көп бөлігі азық-түлік сатып алуға жұмсалады. Азық-түлік тауарларына баға белгілеу мен бөлудің тиімсіз жүйесі бар. Қазақстан Республикасында осы проблемаларды шешу үшін шағын ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілер мен жеке қосалқы шаруашылықтар қатарынан көтерме-тарату орталықтарының тұрақты желісін құру жоспарлануда (Есберген, 2022).

Қазақстанда және шет елдерде экономиканың аграрлық секторын жаңғырту ұқсас мақсаттарды көздейді:

- халықтың бағасы, сапасы және ассортименті бойынша қолжетімді азық-түлік өнімдеріне деген қажеттіліктерін қанағаттандыру;
- агроөнеркәсіптік кешен құрылымын жетілдіру;
- ауыл шаруашылығы кәсіпорындарының қызметін ақша-кредит, бюджеттік және салықтық реттеуді жүзеге асыру;
- еңбекке қабілетті халықты әлеуметтік қолдау және оның жұмыспен қамтылуын қамтамасыз ету;
- елдің бәсекеге қабілеттілігін арттыру;
- сыртқы сауда операцияларына қатысу;
- ауыл шаруашылығының инновациялық және инвестициялық дамуын басқару;
- экологиялық мәселелерді шешу.

Агроөнеркәсіптік кешенді жаңғыртуды мемлекеттік қолдау негізінен мынадай тәсілдермен жүзеге асырылады:

бюджеттік кредиттеу;

өндірілетін өнімнің сапасы мен бәсекеге қабілеттілігін арттыру мақсатында субсидиялау.

Өндірісті қарқындатуға байланысты инновацияларды енгізуді субсидиялау қажет (мысалы, элиталық тұқымдар, жануарлардың жаңа тұқымдары мен өсімдік сорттарын өсіру, цифрлық және биотехнологияларды пайдалану). Сондай-ақ, бір кәсіпорынның бастамасымен ұйымдастыруға болмайтын ірі инженерлік жүйелерді (өңірлік ауқымдағы ирригациялық және мелиорациялық жүйелерді) қолдауға және дамытуға инвестициялау маңызды болып табылады.

Соңғы жылдардағы оң өсу серпініне қарамастан, ауыл шаруашылығы секторы көптеген жағымсыз үрдістер еңсерілмеген отандық экономиканың рентабельділігі төмен секторларының бірі болып қала береді. Егер 1991 жылы Қазақстанның агроөнеркәсіптік кешені жалпы ішкі өнімнің үштен бірін (29,5 %) қамтамасыз етсе, бүгінде агроөнеркәсіптік кешен жалпы ішкі өнімнің шамамен 5 % өндіреді.

Сараптамалық бағалаулар бойынша Қазақстандағы басты проблема аграрлық секторды мемлекеттік реттеу жүйесінің жетілмегендігі болып табылады. Ауыл шаруашылығы өндірісін дамыту бойынша көптеген арнайы бағдарламаларды іске асыру осы сектордағы жағдайды жақсартуға айтарлықтай әсер еткен жоқ.

Барлық бағдарламалардың негізгі мақсаты агроөнеркәсіптік кешеннің бәсекеге қабілеттілігін арттыру болып табылады. Сонымен қатар, осы жылдар ішінде ауыл шаруашылығы өндірісін дамытудың басым бағыттары жиі өзгеріп отырды, мемлекеттік қолдау жүйесі, субсидиялау қағидаттары, жергілікті ауыл шаруашылығы өнімдерінің экспортын қолдау бағыттары қайта қаралды. Ауыл шаруашылығы секторына қомақты бюджет қаражатын бөлу инвестициялардың тиімділігі тұрғысынан бағаланатын нақты оң нәтижелер әкелмеді (Zhumaханова, 2019).

Қазақстан Республикасының агроөнеркәсіптік кешенін дамытудың 2021-2030 жылдарға арналған тұжырымдамасы өндірілген ауыл шаруашылығы өнімін қадағалау жүйесін енгізу, шағын шаруашылықтарды кооперативтерге біріктіруге ынталандыру, атап айтқанда, ауыл шаруашылығы техникасы мен жабдықтарын сатып алу кезінде ауыл шаруашылығы кооперативтеріне мемлекеттік қолдау көрсету жөніндегі шаралар көзделеді, бұл жалпы ауыл шаруашылығындағы «сұр» айналымды барынша азайтуға мүмкіндік береді.

Қазақстанда АӨК-те жалпы өндіріс көрсеткіштерінің тұрақты өсуі байқалады, алайда сол кезеңдердегі бағалардың айтарлықтай өсуі саланың даму әлеуетін және кәсіпорындарды дербес жаңғырту үшін мүмкіндіктерді төмендетеді. Демек, бүгінгі таңда ең жақсы әдіс - мемлекеттік қолдау, АӨК жаңғырту процесіне жетекшілік ету, әсіресе бұл оның қайта өңдеу салаларына қатысты. Мұндай әдіс үшін барлық мемлекеттік органдар мен АӨК субъектілері арасындағы тікелей және көлденең байланыстардың жолға қойылған жүйесі өте қажет, ол ақпарат беру жылдамдығын арттырады және мемлекеттік басқару органдарына өзекті мәселелерді жеткізуге мүмкіндік береді.

Қазақстанда ауыл шаруашылығы өндірушілерін мемлекеттік қолдау экономикалық дамыған елдерге қарағанда едәуір төмен болғандықтан, оны жетілдіру жөніндегі ұсынымдар қолдаудың ағымдағы деңгейін төмендетуді болдырмауға және пайдаланылатын құралдарды сапалы кеңейтуге бағытталуы тиіс. Мемлекеттік қолдаудың нысандары мен тетіктерін жетілдіру және оның ауқымын кеңейту мемлекеттік және жеке капиталдың қатысуымен ірі аграрлық-азық-түлік корпорациялары (холдингтер) түрінде өңірлік интеграцияланған компанияларды құруға, түпкілікті өнімді өндіру және өткізу үшін фермерлер мен бизнес-құрылымдарды біріктіруге бағытталған.

Мұндай корпорацияларды құруға агроөнеркәсіптік кешендегі мемлекеттік саясаттың перспективалық бағыттарын дамыту, ауыл шаруашылығы салаларының кірістілігі мен инвестициялық тартымдылығын арттыру, оларды техникалық жаңғырту, кредиттік ресурстардың қолжетімділігін арттыру, биржалық сауда-саттық көлемін ұлғайту, кадрлар даярлауды жақсарту және тарту арқылы да қол жеткізуге болады. Жоғары білікті кадрларды даярлау, инновациялық инфрақұрылымды және инновациялық қызметтің кадрлық әлеуетін дамыту. Сондай-ақ, Қазақстанның ауыл шаруашылығы секторында жұмыспен қамтылған халықтың өмір сүру деңгейін арттыру қажет (Кернебаев, 2020).

АӨК-ті материалдық-техникалық қамтамасыз ету үшін біріншіден, ауыл шаруашылығы және қайта өңдеу кәсіпорындарының қажеттіліктерін барынша қанағаттандыру үшін жеткілікті жоғары сапалы техникалар мен жабдықтар өндіру болып табылады. Екіншіден, материалдық-техникалық ресурстарды бөлу, өндірістік процесс үшін тиісті ұсыныстарды қамтамасыз ету және реттеу механизмі. Үшіншіден, агроөнеркәсіптік кешен кәсіпорындары үшін өндірістік-қаржылық, ғылыми, ақпараттық және практикалық консалтинг, ол өнеркәсіптік кәсіпорындарға қызметтердің тұтас жиынтығын ұсынады:

техниканы жөндеу және жаңғырту, маркетингтік зерттеулер, бизнес-коучинг, әлемдік нарыққа шығу кезінде көмек, болжау, лизинг және т.б.

Қазақстандағы мемлекеттік басқару шараларының басым бөлігі макродеңгейге бағытталған - мұнда стратегиялық мемлекеттік бағдарламаларды әзірлеу, субсидиялау субъектілерін айқындау және кедендік-тарифтік саясатты реттеу бар. Сонымен бірге, АӨК мемлекеттік басқарудың мезо-және микро деңгейлерінде көбінесе басқарылатын аймақтың ерекшелігін ескермей, макродеңгей нұсқауларын орындау ғана болады. Еңбек өнімділігін, өнім сапасын арттыру саланың әрекет етуінің аймақтық ерекшеліктерін ескерусіз мүмкін емес.

Мемлекет агроөнеркәсіптік кешенді инновацияларды енгізу және жаңғырту саясатын тиімді жүргізуі үшін өңірлердің бірегей ерекшеліктерін ескеру, олардың әрқайсысын жеке дамытудың неғұрлым перспективалы жолдарын айқындау және осыған сүйене отырып, қойылған мақсаттарға қол жеткізуді өңірлік проблемаларды шешумен ұштастыратын нысаналы көрсеткіштер жиынтығын қалыптастыру қажет. Ақтөбе облысының 12 ауданының әрқайсысының өз климаттық, географиялық, экономикалық, экологиялық, логистикалық ерекшеліктерін ескеру ұсынылады. Өйткені, кең ауқымда жүзеге асырылып отырған «Ауыл аманаты» жобасындағы құс өсіру, өсімдік шаруашылығы Ырғыз, Шалқар, Байғанин, Ойыл аудандарының жоғары аталған ерекшеліктеріне байланысты қиындықтар туғызып отыр.

Аймақтың қай бағытта мамандануына қарамастан дамудың қарқынды жолы – инновациялар, салаларды жаңғырту, жаңа технологияларды енгізу бастауы керек. Технологияларды ұзақ мерзімді перспективада енгізудің екі жолы бар – жаңғыртуды жүргізетін әрекет етуші кәсіпорындардың кірістерінің өсуі үшін қолайлы орта құру арқылы немесе мемлекеттік қолдау арқылы – технологиялар трансферті шарттарын жасасу, инновациялар мен жаңғыртуды субсидиялау.

Қорытынды

Өңірдің агроөнеркәсіптік кешенді жаңғырту үшін:

1. барлық аудан орталықтарында сүт және ет мал шаруашылығын құру және дамыту;

2. ауыл шаруашылығы шикізатын қайта өңдеу жөніндегі өндірістік қуаттылықтарды қалыптастыруға, сондай-ақ аграрлық секторда өндірістік, маркетингтік, көлік жүйелерін дамытуды инвестициялау;

3. ауыл шаруашылығы өндірісінің тиімді ұйымдастырушылық нысандарын құру үшін жоғары өнімді ауыл шаруашылығы еңбегін ынталандыру жүйесін енгізу;

4. сапалы техникалық және технологиялық негізде өсімдік шаруашылығында да, мал шаруашылығында да ауылшаруашылық жұмыстарының барлық циклін орындау үшін ауыл шаруашылығындағы машиналар паркін жаңарту;

5. маусымдық ауыл шаруашылығы тәуекелдерін сақтандыру тетіктерін жетілдіру;

6. экономиканың аграрлық секторында заманауи ғылыми, өндірістік,

әлеуметтік, мәдени және рекреациялық инфрақұрылым құру жөніндегі мемлекеттің қызметін қаржыландыру және күшейту.

ӘДЕБИЕТТЕР

Бейсенбаева, А.Қ. Қазақстан Республикасындағы ауыл шаруашылығын жаңғырту мен инвестициялаудың маңызы / А.Қ.Бейсенбаева, А.А.Амангелді // Инновациялық ғылыми зерттеулер. – 2022. – № 12-1(24). – С. 50-57. – DOI 10.5281/zenodo.7434654

Байтіленова Е.С., Наренова А.Н., Кенжебаева М.Т., Кенжебаева Е.Т.//Ауыл шаруашылығын дамытуға мемлекеттік қолдаудың әсері /Статистика, есеп және аудит. – 2022. – No 3(86). – 39-49 б. – DOI 10.51579/1563-2415.2022-3.05.

Есберген, Р.А. VUCA-әлем жағдайында Қазақстан Республикасының ауыл шаруашылығы саласын мемлекеттік реттеу / Р.А. Есберген, С.Қ. Есенғазиева, Г.Н. Әсірепов // АгроMarket мәселелері. - 2022. 2-том. – 71-77 б.

Жолмұханова, А.З. Германия мен Қазақстандағы ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерді мемлекеттік қолдау мониторингі /А.З. Жолмұханова, М.Н. Мұқалиева, А.З. Қойтанова // AgriMarket мәселелері. – 2022. Т. 1. – 52-60 б.

Жұмаханова, Қ.М. Ауыл шаруашылығын цифрландырудың қазіргі жағдайы: проблемалары мен шешу жолдары / Қ.М. Жұмаханова, З.Қ. Есімханова, Р.Г. Есенжігітова, А.Т. Қайдарова // Орталық Азия экономикалық шолуы. - 2019. Т. 5. – 104-106 б.

Керимова, У.К. Қазақстандағы агроөнеркәсіп кешенін дамытудың негізгі мәселелері және оларды шешу жолдары / Ө.К.Керімова, Г.С.Қасенбаев // Тұран университетінің хабаршысы. – 2021 ж. –№ 4(92). – С. 85-92. – DOI 10.46914/1562-2959-2021-1-4-85-92.

Кернебаев Ә.С., Таубаев Ә.Ә., Жүкенов Б.М. [және т.б.]//Қазақстанның агроөнеркәсіптік кешенінің инновациялық дамуының басым бағыттары/Қарағанды университетінің хабаршысы. Экономика сериясы. – 2020. – Т. 100, No 4. – 44-52 б.

Құсайынов Қ.Қ., Есберген Р.А., Керімбек Ғ.Е. Қазақстан Республикасы Ақтөбе облысының агроөнеркәсіп кешеніндегі инновациялар: азық-түлік мәселесін шешудің тиімді механизмі. AgriMarket проблемалары. 2023;(2):43-51. <https://doi.org/10.46666/2023-2.2708-9991.04>

Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің Ұлттық статистика бюросы. Ауыл шаруашылығы статистикасы [Электрондық ресурс]. - 2021. Мына мекенжайда қолжетімді: <https://www.stat.gov.kz/official/industry/14/statistic/6> (кіру күні: 03.12.2022)

Лухманова, Г.К. Қазақстандағы азық-түлік қауіпсіздігін бағалау // Г.К. Лухманова, Н.Б.Сыздықбаева, Л.А.Байбулекова, С.Е. Әбдіхалық& А.А. Сейдахметова // Құқық және экономика саласындағы алдыңғы қатарлы зерттеулер журналы. – 2018. –Т. 9. – Н. 4. – Б. 1337–1342. [https://doi.org/10.14505/jarle.v9.4\(34\).21](https://doi.org/10.14505/jarle.v9.4(34).21)

Молдакенова, Е.Қ. АӨК-де инновациялық процестерді басқарудың аймақтық аспектісінің жүйесін дамыту жолдары /Е.Қ. Молдакенова, Қ.Қ. Байғабулова, Б.Т. Оңаева //ҚР Ұлттық ғылым академиясы. - 2018. Т. 6. – Н.332. – Б.203-209.

М.А.Мансурова, А.Д.Махмудов, Ш. Д.Махмудова, Л.В.Федорченко /Аграрлық сектордың даму жағдайы мен деңгейі Қазақстандағы азық-түлік қауіпсіздігінің негізі ретінде//Самара калалық басқару институтының хабаршысы басқару. – 2021. – No 4. – 16-24-б.

Ниязбаева, А.А. Қазақстан Республикасының Ақтөбе облысында ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірудің даму тенденциялары / А.А. Ниязбаева, А.Қ. Өтешова // AgriMarket мәселелері. - 2020. Т. 2. – 99-105 б.

Орманбетов, М.Б. Қазақстанның агроөнеркәсіп кешенін дамытудағы ғылыми әдістер / М.Б.Орманбетов // Экономика журналы. Басқару. Қаржы. – 2023. – № 1(31). – С. 41-46.

Сатыбалдин, А.А. Қазақстанның азық-түлік қауіпсіздігі: жағдайы және мүмкіндіктері / А.А. Сатыбалдин, Г.К. Темірова және Т.А. Жүнісбекова// Экономика: стратегия және тәжірибе. - 2020. Т. 15. Н. 2. – Б. 11–20.

Ciolac, R. Agritourism-A Sustainable Development Factor for Improving the ‘Health’ of Rural Settlements. Case Study Apuseni Mountains Area / R. Ciolac, T. Adamov, T. Iancu, . Popescu, R. Lile,

REFERENCE

Beisenbayeva A.K. The importance of modernization and investment of agriculture in the Republic of Kazakhstan /A.K. Beisenbayeva, A.A. Amangeldy // Innovative scientific research. – 2022. – № 12-1(24). – Pp. 50-57. – DOI 10.5281/zenodo.7434654

Baitilenova Y.S. The impact of government support on agricultural development /Y.S. Baitilenova, A.N. Narenova, M.T. Kenzhebeyeva, E.T. Kenzhebeyeva //Statistics, Accounting and Audit. – 2022. – No. 3(86). – Pp. 39-49. – DOI 10.51579/1563-2415.2022-3.05.

Bureau of National Statistics of the Agencies for Strategic Planning and Reforms of the Republic of Kazakhstan. Statistics of Agriculture (2021). Available at: <https://www.stat.gov.kz/official/industry/14/statistic/6> (date of access: 03.12.2022).

Ciolac R., Adamov T., Iancu T., Popescu G., Lile R., Rujescu C. & Marin D. (2019). Agritourism-A Sustainable Development Factor for Improving the ‘Health’ of Rural Settlements. Case Study Apuseni Mountains Area. Sustainability, 11(5), 1467. <https://doi.org/10.3390/su11051467>

Kernebaev A.S., Taubayev A.A., Zhukenov B.M. [et al.] // Priority directions of innovative development of the agro - industrial complex of Kazakhstan/ Bulletin of Karaganda University. Economy Series. – 2020. – Vol. 100, No. 4. – Pp. 44-52.

Kerimova U.K. Key problems of the development of the agro-industrial complex in Kazakhstan and ways to solve them / U.K. Kerimova, G.S. Kasenbayev // Bulletin of the University of Turan. – 2021. – № 4(92). – Pp. 85-92. – DOI 10.46914/1562-2959-2021-1-4-85-92.

Kussainov K.K., Yesbergen R.A., Kerimbek G.E. Innovations in the agro-industrial complex of the Aktobe region of the Republic of Kazakhstan: an effective mechanism for solving the food issue. *Problems of AgriMarket*. 2023;(2):43-51. <https://doi.org/10.46666/2023-2.2708-9991.04>

Lukhmanova G.K., Syzdykbayeva N.B., Baibulekova L.A., Abdykalyk S.E. & Seidakhmetova A.A. (2018). Food Security Assessment in Kazakhstan. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*, 9(4), 1337–1342. [https://doi.org/10.14505/jarle.v9.4\(34\).21](https://doi.org/10.14505/jarle.v9.4(34).21)

Moldakenova E.K., Baygabulova K.K., Onaeva B.T. (2018). Ways of development of the system of the regional aspect of managing innovative processes in the AIC. *National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan*, 6 (332), 203-209.

M.A. Mansurova, A.D. Makhmudov, Sh.D. Makhmudova, L.V. Fedorchenko // The State and Level of Agrarian Sector Development as a Basis of Food Security in Kazakhstan/Bulletin of the Samara Municipal Institute of Management. – 2021. – No. 4. – Pp 16-24. – EDN EKCIST.

Niyazbayeva A.A., Oteshova A.K. (2020). Development trends in production of agricultural products in Aktobe region of the Republic of Kazakhstan. *Problems of AgriMarket*, 2, 99-105.

Ormanbetov M.B. Scientific methods in the development of the agro-industrial complex of Kazakhstan / M.B. Ormanbetov // Journal Economy. Management. Finance. – 2023. – № 1(31). – C. 41-46.

Satybaldin A.A., Temirova G.K. & Zhunisbekova T.A. (2020). Food security of Kazakhstan: state and opportunities. *Economics: the strategy and practice*, 15(2), 11–20.

Yesbergen R.A., Yessengazyeva S.K., Asrepov G.N. (2022). State regulation of agricultural industry of the Republic of Kazakhstan in conditions of VUCA-world. *Problems of AgriMarket*, 2, 71-77.

Zholmukhanova A.Z., Mukaliyeva M., Koitanova A.Z. (2022). Monitoring of public support for agricultural producers in Germany and Kazakhstan. *Problems of AgriMarket*, 1, 52-60

Zhumaxanova K.M., Yessymkhanova Z.K. Yessenzhigitova R.G. Kaydarova A.T. (2019). The current state of agriculture digitalization: problems and ways of solution. *Central Asian Economic Review*, 5, 104-106.

МАЗМҰНЫ

ПЕДАГОГИКА

А.Е. Әбілқасымова, Б.Р. Қасқатаева, Е.А. Тұяқов, А.А. Бажи, А.Н. Умиралханов ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ОРТА МЕКТЕП ПЕН ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДА МАТЕМАТИКАНЫ ОҚЫТУДЫҢ САБАҚТАСТЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	7
А.Г. Аубакир, А.Д. Майматаева, С.В. Суматохин, Д.У. Сексенова БОЛАШАҚ БИОЛОГ МҰҒАЛІМДЕРДІҢ ЦИФРЛЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....	26
А.Б. Бахтыбай, Т.А. Турмамбеков АСТРОНОМИЯНЫҢ КЕЙБІР ТАҚЫРЫПТАРЫН ОҚЫТУДА ЖАҢА ӘДІС-ТӘСІЛДЕРДІҢ ТИІМДІЛІГІН БАҒАЛАУ.....	45
А.Ш. Ермекбаева АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС ДАҒДЫЛАРЫН ЖАҚСARTУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ БЕЙНЕЛЕРДІ ПАЙДАЛАНУ.....	55
С.Ж. Жанжигитов БОЛАШАҚ ЗАҢҒЕРЛЕРДІҢ КӘСІБИ ТЕРМИНОЛОГИЯЛЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМУЫНДА ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МОДЕЛІ.....	66
Э.Б. Жаппарбергенова PVL ТЕХНОЛОГИЯСЫН ЖАРАТЫЛЫСТАНУ ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫНА ЕНГІЗУ ӘДІСТЕМЕСІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	81
С. Жорабай, К. Мамирова, Д. Садыкова БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ САКРАЛДЫ ЖЕРЛЕР ТУРАЛЫ ТҮСІНІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛІК НЕГІЗДЕРІ.....	94
Г.Е. Жумағалиева, А.Р. Райымқұлова, Ә.Е. Әбуов, А. Айпенсова, Н.Б. Бахытбек БОЛАШАҚ МАМАНДАРЫНЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ДАМУЫ ТЕХНОЛОГИЯСЫ.....	108
Г. Жусупкалиева, Б. Қуанбаева, Г. Салтанова, А. Тумышева, М. Рахметов ФИЗИКАЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ШЫҒАРУ ҮДЕРІСІНДЕ STEM ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУ.....	119
С.Ж. Ибадуллаева, Г.М. Байхожаева, С.К. Таженова, А.Ж. Берденқұлова, П.Ж. Нағашыбаева БИОЛОГ МҰҒАЛІМДІ ДАЯРЛАУДА БИОАЛУАНТҮРЛІЛІК ТУРАЛЫ БІЛІМДІ ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖОЛДАРЫ.....	131
А.И. Исаев, Ш.М. Алимова, Н.Д. Қошанова, Э.К. Ибрагимова, Б.З. Умиров ПӘНДІК-ТІЛДІ КІРКІТІРЕ ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫНДА СКАФФОЛДИНГ ӘДІСІН ІСКЕ АСЫРУ АРҚЫЛЫ БИОЛОГИЯ САБАҒЫН ҰЙЫМДАСТЫРУ.....	143
Н.С.Кожамқұлова, Д.Т.Танирбергенова, Б.Б.Атабекова БІЛІМ БЕРУ МЕНЕДЖЕРЛЕРІН ОҚЫТУ ӘДІСТЕРІ.....	158
А.Н. Конкабаева, Н.Н. Конкабаева, Р.Ж. Мрзабаева XX ҒАСЫРДЫҢ 20-ЖЫЛДАРЫНДАҒЫ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДАҒЫ КІТАПХАНАЛАРДЫҢ РӨЛІ.....	168
К. Құлшаш, Ж.Б. Шілдебаев ОРТА МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРАУДА ІС-ӘРЕКЕТТІ ЗЕРТТЕУ ӘДІСТЕМЕСІ.....	179
А.Ж. Мурзалинова, А.А. Жайтапова, Л.С. Альмагамбетова, Г. Дянкова, Н.Т. Уалиева АУЫЛ МЕКТЕП МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ КӘСІБИ ДАМУЫ ЭКОСИСТЕМАСЫНДАҒЫ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ ЖӘНЕ ӨЗАРА ӘРЕКЕТТЕСТІК БАСҚАРУ.....	197
Т. Мырзабеков, Г. Жетпісбаева, Ш. Алтынбеков ЖОҒАРЫ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ МАТЕМАТИКА САЛАСЫНДАҒЫ ЗЕРТТЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛІК НЕГІЗДЕРІ.....	218
К.К. Сагадиева, С.А.Иванова, Н.В. Докучаева, Д.Б. Тілеумбетова ТЕХНИКАЛЫҚ ЖОО СТУДЕНТТЕРІНІҢ ЗЕРТТЕУ ІС-ӘРЕКЕТІНДЕГІ ҒЫЛЫМИ ӘЛЕУЕТІН ЖӘНЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ОЙЛАУЫН ДАМУЫ.....	234

Р. Садыкова, Э. Джансеркеева, Қ. Құбдашева, В. Юлдашева САРАЛАП ОҚЫТУ – ОҚУ ПРОЦЕСІН ҰЙЫМДАСТЫРУ ФОРМАСЫ РЕТІНДЕ.....	247
Г.А. Сейдуллаева, Ж.Б. Жардамалиева, Г.Ж. Жалелова, К.А. Сундеткалиева СТУДЕНТТЕРДІҢ СӨЙЛЕУ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ БАСЫМ БАҒЫТТАРЫ.....	260
С.Ж. Турикпенова, М.Н. Оспанбекова, А.Д. Рыскулбекова БОЛАШАҚ МАМАНДАРДЫ АРТ-ТЕХНОЛОГИЯ НЕГІЗІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТІН ДАМУЫҒА ДАЯРЛАУ.....	276
Қ.Ж. Утеева, А.К. Олжасва, Б.Б. Атабекова, К.А. Абдреймова, А.Т. Кенжебаевна ЖЕТКІНШЕКТЕР САНАСЫНДА ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ДАМУЫҒА ДАМУЫҒА ДАЯРЛАУ.....	291

ЭКОНОМИКА

М.Х. Абдинова, А.Е. Ажарбаева КОММЕРЦИЯЛЫҚ БАНКТІҢ НЕСИЕ ТӘУЕКЕЛІН БАСҚАРУ: МӘСЕЛЕЛЕР МЕН ШЕШІМДЕР («ХАЛЫҚ БАНК» АҚ МЫСАЛЫНДА).....	304
Ш.К. Абикенова, Ш.Т. Айтимова, Г.С. Сағтарова, А.Б. Бекмагамбетов, Ә.Е.Төлепов ҚАЗАҚСТАННЫҢ КӨМІР ШАХТАЛАРЫНДА БОЛҒАН ӨНДІРІСТІК ЖАРАҚАТТАНУДЫҢ СТАТИСТИКАЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕРІН ТАЛДАУ.....	317
Л.Т. Ақильжанова, А.Т. Жансейтов, А.Б. Мыржықбаева, С.Б. Байбосынов ҰЛТТЫҚ ЭКОНОМИКАНЫҢ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫ МЕН ОРНЫҚТЫ ДАМУЫН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТЕТІН ҚАРЖЫЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ЖОСПАРЛАУ.....	330
Ж.З. Баймукашева, Г.Б. Танирбергенова, А.А. Кудайбергенова, Э.С. Балапанова, М.Н. Нургабылов ҚАЗАҚСТАНДА ӘЙЕЛ КӘСІПКЕРЛІГІН ДАМУЫ: МӘСЕЛЕЛЕР МЕН БОЛАШАҒЫ.....	347
Э.С. Балапанова, М.Д. Каримова, А.Т. Исаева, З.У. Джубалиева, Р.К. Арзикулова ЕДТЕСН ЖОБАСЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІН ЕСЕПТЕУ “МАРКЕТПЛЕЙСТЕРДЕГІ МИЛЛИОН”.....	365
Б. Бимбетова, Ж. Кенжин, Г. Жанибекова, Ж. Кинашева ӘЛЕУМЕТТІК КӘСІПКЕРЛІК: ҚАЗІРГІ ҚОҒАМДАҒЫ РӨЛІ МЕН МҮМКІНДІКТЕРІ.....	378
Н. А. Гумар, М. Я. Имрамзиева, Г. Қ. Жанибекова, Ш.Е.Шалбаева, С.Н.Изеев ҚАЗАҚСТАН ЭКОНОМИКАСЫН ЦИФРЛАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНДА БАНК СЕКТОРЫН ТРАНСФОРМАЦИЯЛАУ.....	392
Л.М. Давиденко, А.Н. Бейсембина, С.К. Кунызова, М.К. Каримбергенова, Н.М. Шеримова, А.Ж. Кунызова АДАМИ КАПИТАЛДЫҢ ҚҰНЫН АРТТЫРУ АРҚЫЛЫ ТЕХНОЛОГИЯНЫ ДАМУЫ ЖӘНЕ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ БРЕНДИНГТІ ІЛГЕРІЛЕТУ.....	404
Г. Жамбылова, Г.Даулиева, Г. Сағындықова, Ү. Юсупов, М. Есбусинова АУЫЛШАРУАШЫЛЫҚ КЕШЕНІН МОДЕРНИЗАЦИЯЛАУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІГІ.....	419
Н.Б. Жарқынбаева, Б. Вольф КӘСІПОРЫНДАРДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯЛАР ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ҰЙЫМДАСТЫҚ МІНЕЗ-ҚҰЛЫҚҚА ЭМОЦИОНАЛДЫҚ ИНТЕЛЛЕКТНІҢ ӘСЕРІ.....	433
Д. Жуламанова ТАЛАНТТАРДЫ БАСҚАРУ ЖӘНЕ GIG-ЭКОНОМИКА: БИБЛИОМЕТРИЯЛЫҚ ТАЛДАУ.....	451
Кенжин Ж. Б, Кунызов Е.К, Серик Серикбаев, М.Жанат, Дюсенгазина Н. Н, Л.А. Шафеева АЙМАҚТЫҢ АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫНЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУЫ (ПАВЛОДАР ОБЛЫСЫ МЫСАЛЫ): ҚИЫНДЫҚТАР, СТРАТЕГИЯЛАР ЖӘНЕ БОЛАШАҒЫ.....	463
А.К. Кожаметова, А.Б. Есмұрзаева ЖАСЫЛ ЭНЕРГЕТИКАҒА КӨШУ: ҚАРЖЫЛАНДЫРУ НАРЫҒЫНА, ИНВЕСТИЦИЯЛАРҒА ЖӘНЕ ТҰРАҚТЫ БОЛАШАҚҚА АРНАЛҒАН САЯСАТҚА ЖАН-ЖАҚТЫ ШОЛУ.....	481
Б.Б. Мубаракова, Д.С. Уразалимова, Г.Ж. Рысмаханова, Н.С. Кафтункина, Л.З. Паримбекова, А.Ж. Мусина ҚР ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА КӘСІПКЕРЛІГІН ДАМУЫ АРҚЫЛЫ ЖҰМЫСПЕН ҚАМТУ ДЕҢГЕЙІН АРТТЫРУ.....	497

Н.А. Нүрсейіт

ҚОЛМА-ҚОЛ АҚШАСЫЗ АЙНАЛЫМҒА КӨШУДІҢ АРТЫҚШЫЛЫҚТАРЫ
МЕН КЕМШІЛІКТЕРІ.....511

А. Оразғалиева, Г. Сағындықова, Г. Жанибекова, Р. Малаева, Ж. Кинашева
ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЖАСТАР АРАСЫНДАҒЫ ЖҰМЫССЫЗДЫҚ МӘСЕЛЕСІНІҢ
ШЕШІЛУ ЖОЛДАРЫ.....531

Ф.Д. Салқынбаева, Г.Ж.Таяуова, А.И.Есентурлиева, Г.Б.Бермухамедова, Ч.Дабабрата
ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ЖАСТАР КӘСІПКЕРЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЕРЕКШЕЛІГІ.....546

Уалтаева А.С., Атабаева Ф.К., Уалтаев М.Д.
1920 ЖӘНЕ 2020 ЖЫЛДАРДАҒЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯ
ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ЖҰМЫСТЫҢ ЖАҢА ФОРМАЛАРЫ.....560

Н.Ж.Уразбаев, Б.К.Нурмаганбетова, А.Ж.Наурызбаев, Б.Х.Айдосова, А.Б.Алибекова,
ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ МҰНАЙ-ГАЗ КОМПАНИЯЛАРЫНЫҢ «ЖАСЫЛ»
ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫНДАҒЫ ИНВЕСТИЦИЯЛАРЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІН ҚАРЖЫЛЫҚ
БАҒАЛАУ ЖӘНЕ БОЛЖАУ.....573

Ж.А. Шанайбаева, Л.М. Сембева, А.Б. Алибекова
ШЕТЕЛДІК ТӘЖІРИБЕНІ ЕСКЕРЕ ОТЫРЫП, СЫРТҚЫ МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТ
ОРГАНДАРЫНЫҢ САРАПТАМАЛЫҚ-ТАЛДАМАЛЫҚ ҚЫЗМЕТІН ЖЕТІЛДІРУ.....592

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

А.Е. Абылкасымова, Б.Р. Каскатаева, Е.А. Туяков, А.А. Бажи, А.Н. Умиралханов О ПРОБЛЕМЕ ПРЕЕМСТВЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ МАТЕМАТИКЕ В ШКОЛЕ И ПЕДАГОГИЧЕСКОМ ВУЗЕ КАЗАХСТАНА.....	7
А.Г. Аубакир, А.Д. Майматаева, С.В. Суматохин, Д.У. Сексенова ФОРМИРОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ БИОЛОГИИ.....	26
А.Б. Бахтыбай, Т.А. Турмамбеков ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ НОВЫХ ПОДХОДОВ В ПРЕПОДАВАНИИ НЕКОТОРЫХ ТЕМ АСТРОНОМИИ И АСТРОФИЗИКИ.....	45
А.Ш. Ермакбаева ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ВИДЕОРОЛИКОВ В КАЧЕСТВЕ ИНСТРУМЕНТА ДЛЯ УЛУЧШЕНИЯ КОММУНИКАТИВНЫХ НАВЫКОВ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА.....	55
С.Ж. Жанжигитов ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ БУДУЩИХ ЮРИСТОВ.....	66
Э.Б. Жаппарбергенова ОСОБЕННОСТИ МЕТОДИКИ ВНЕДРЕНИЯ ТЕХНОЛОГИИ RVL В ОБРАЗОВАТЕЛЬНУЮ ПРОГРАММУ ЕСТЕСТВЕННЫХ НАУК.....	81
С. Жорабай, К. Мамирова, Д. Садыкова МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПОНЯТИЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ О САКРАЛЬНЫХ МЕСТАХ.....	94
Г.Е. Жумагалиева, А.Р. Раимкулова, А.Е. Абуов, А. Айпеисова, Н.Б. Бахытбек ТЕХНОЛОГИЯ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ.....	108
Г. Жусупкалиева, Б. Куанбаева, Г. Салтанова, А. Тумышева, М. Рахметов ИСПОЛЬЗОВАНИЕ STEAM ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕССЕ РЕШЕНИЯ ФИЗИЧЕСКИХ ЗАДАЧ.....	119
С.Ж. Ибадуллаева, Г.М. Байхожаева, С.К. Таженова, А.Ж. Берденкулова, П.Ж. Нагашыбаева ПУТИ ФОРМИРОВАНИЯ ЗНАНИЙ О БИОРАЗНООБРАЗИИ ПРИ ПОДГОТОВКЕ УЧИТЕЛЯ-БИОЛОГА.....	131
А.И. Исаев, Ш.М. Алимова, Н.Д. Кошанова, Э.К. Ибрагимова, Б.З. Умиров ОРГАНИЗАЦИЯ УРОКА БИОЛОГИИ ЧЕРЕЗ РЕАЛИЗАЦИЮ МЕТОДОВ СКАФФОЛДИНГА В ТЕХНОЛОГИИ ПРЕДМЕТНО-ЯЗЫКОВОГО ИНТЕГРИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ.....	143
Н.С. Кожамкулова, Д.Т. Танирбергенова, Б.Б. Атабекова МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ МЕНЕДЖЕРОВ ОБРАЗОВАНИЯ.....	158
А.Н. Конкабаева, Н.Н. Конкабаева, Р.Ж. Мрзабаева РОЛЬ БИБЛИОТЕК В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ КАЗАХСТАНА В 20-Е ГОДЫ XX ВЕКА.....	168
К. Кулшаш, Ж.Б. Чилдибаев МЕТОДИКА ИССЛЕДОВАНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО ПОВЫШЕНИЮ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ СТАРШЕ КЛАССНИКОВ.....	179
А.Ж. Мурзалинова, А.А. Жайтапова, Л.С. Альмагамбетова, Г. Дянкова, Н.Т. Уалиева УПРАВЛЕНИЕ ДЛЯ СОТРУДНИЧЕСТВА И ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ В ЭКОСИСТЕМЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ УЧИТЕЛЕЙ СЕЛЬСКОЙ ШКОЛЫ.....	197
Т. Мырзабеков, Г. Жетписбаева, Ш. Алтынбеков МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ СТАРШЕКЛАССНИКОВ В ОБЛАСТИ МАТЕМАТИКИ.....	218
К.К. Сагадиева, С.А. Иванова, Н.В. Докучаева, Д.Б. Тлеумбетова РАЗВИТИЕ НАУЧНОГО ПОТЕНЦИАЛА И ИННОВАЦИОННОГО МЫШЛЕНИЯ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКОГО ВУЗА В ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	234

Р. Садыкова, Э. Джансеркеева, К. Кубдашева, В. Юлдашева
ДИФФЕРЕНЦИРОВАННОЕ ОБУЧЕНИЕ КАК ФОРМА ОРГАНИЗАЦИИ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА247

Г.А. Сейдуллаева, Ж.Б. Жардамалиева, Г.Ж. Жалелова, К.А. Сундеткалиева
ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ФОРМИРОВАНИЯ РЕЧЕВОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ
СТУДЕНТОВ260

С.Ж. Турикпенова, М.Н. Оспанбекова, А.Д. Рыскулбекова
ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКИХ
СПОСОБНОСТЕЙ УЧАЩИХСЯ НА ОСНОВЕ АРТ-ТЕХНОЛОГИИ276

К.Ж. Утеева, А.К. Олжаева, Б.Б. Атабекова, К.А. Абдреймова, А.Т. Кенжебаева
ЗНАЧЕНИЕ РАЗВИТИЯ ЦЕННОСТЕЙ В СОЗНАНИИ ПОДРОСТКОВ291

ЭКОНОМИКА

М.Х. Абдинова, А.Е. Ажарбаева
УПРАВЛЕНИЕ КРЕДИТНЫМ РИСКОМ КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА: ПРОБЛЕМЫ
И РЕШЕНИЯ (НА ПРИМЕРЕ АО «НАРОДНЫЙ БАНК»).....304

Ш.К. Абикинова, Ш.Т. Айтимова, Г.С. Сагтарова, А.Б. Бекмагамбетов, Ә.Е. Төлепов
АНАЛИЗ СТАТИСТИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ТРАВМАТИЗМА,
ПРОИЗОШЕДШИХ НА УГОЛЬНЫХ ШАХТАХ КАЗАХСТАНА.....317

Л.Т. Ақылжанова, А.Т. Жансейтов, А.Б. Мыржықбаева, С.Б. Байбосынов
ФИНАНСОВОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ ОБЕСПЕЧИВАЮЩЕЕ
СТАБИЛЬНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ И УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ.....330

**Ж.З. Баймукашева, Г.Б. Танирбергенова, А.А. Кудайбергенова, Э.С. Балапанова,
М.Н. Нургабылов**
РАЗВИТИЕ ЖЕНСКОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В КАЗАХСТАНЕ:
ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....347

Э.С. Балапанова, М.Д. Каримова, А.Т. Исаева, З.У. Джубалиева, Р.К. Арзикулова
РАСЧЕТ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОЕКТА EDTECH “МИЛЛИОН НА
МАРКЕТПЛЕЙСАХ”.....365

Б. Бимбетова, Ж. Кенжин, Г. Жанибекова, Ж. Кинашева
СОЦИАЛЬНОЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО: РОЛЬ И ВОЗМОЖНОСТИ В
СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ.....378

Н. А. Гумар, М. Я. Имрамзиева, Г. К. Жанибекова, Ш.Е.Шалбаева, С.Н.Изеев
ТРАНСФОРМАЦИЯ БАНКОВСКОГО СЕКТОРА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ
ЭКОНОМИКИКАЗАХСТАНА.....392

**Л.М. Давиденко, А.Н. Бейсембина, С.К. Кунызова, М.К. Каримбергенова,
Н.М. Шеримова, А.Ж. Кунызова**
РАЗРАБОТКА ТЕХНОЛОГИИ И ПРОДВИЖЕНИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО БРЕНДИНГА
ПУТЕМ НАРАЩИВАНИЯ СТОИМОСТИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА.....404

Г. Жамбылова, Г. Даулиева, Г. Сагиндыкова, У. Юсупов, М. Есбусинова
СПЕЦИФИКА МОДЕРНИЗАЦИИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО КОМПЛЕКСА.....419

Н.Б. Жаркинбаева, Б. Вольф
ВЛИЯНИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ОРГАНИЗАЦИОННОЕ ПОВЕДЕНИЕ
В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ.....433

Д. Жуламанова
УПРАВЛЕНИЕ ТАЛАНТАМИ И GIG-ЭКОНОМИКА: БИБЛИОМЕТРИЧЕСКИЙ
АНАЛИЗ.....451

**Ж. Б.Кенжин, Е.К.Кунызов, С.Серикбаев, М.Жанат, Н. Н.Дюсенгазина,
Л.А. Шафеева**
ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА В РЕГИОНЕ (НА ПРИМЕРЕ
ПАВЛОДАРСКОЙ ОБЛАСТИ): ВЫЗОВЫ, СТРАТЕГИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....463

А.К. Кожаметова, А.Б. Есмурзаева ПЕРЕХОД К ЗЕЛЕННОЙ ЭНЕРГИИ: ВСЕСТОРОННИЙ ОБЗОР РЫНКА ФИНАНСИРОВАНИЯ, ИНВЕСТИЦИЙ И ПОЛИТИКИ ДЛЯ УСТОЙЧИВОГО БУДУЩЕГО.....	481
Б.Б. Мубаракова, Д.С. Уразалимова, Г.Ж. Рысмаханова, Н.С. Кафгункина, Л.З. Паримбекова, А.Ж. Мусина ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА РК.....	497
Н.А. Нурсейт ПРЕИМУЩЕСТВА И НЕДОСТАТКИ ПЕРЕХОДА НА БЕЗНАЛИЧНЫЙ ОБОРОТ.....	511
А. Оразгалиева, Г. Сагиндыкова, Г. Жанибекова, Р. Малаева, Ж. Кинашева ПУТИ РЕШЕНИЯ ПРОБЛЕМЫ БЕЗРАБОТИЦЫ СРЕДИ МОЛОДЕЖИ В КАЗАХСТАНЕ....	531
Ф.Д. Салкынбаева, Г.Ж.Таяуова, А.И.Есентурлиева, Г.Б.Бермухамедова, Ч.Дабабрата ОСОБЕННОСТЬ ФОРМИРОВАНИЯ МОЛОДЕЖНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В КАЗАХСТАНЕ.....	546
Уалтаева А.С., Атабаева Ф.К., Уалтаев М.Д. НОВЫЕ ФОРМЫ ЗАНЯТОСТИ В КОНТЕКСТЕ ТРАНСФОРМАЦИИ ЭКОНОМИКИ В 1920 -Е И 2020-Е ГОДЫ.....	560
Н.Ж.Уразбаев, Б.К.Нурмаганбетова, А.Ж.Наурызбаев, Б.Х.Айдосова, А.Б.Алибекова, ФИНАНСОВАЯ ОЦЕНКА И ПРОГНОЗИРОВАНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИНВЕСТИЦИЙ В «ЗЕЛЕННЫЕ» ТЕХНОЛОГИИ ДЛЯ НЕФТЕГАЗОВЫХ КОМПАНИЙ В КАЗАХСТАНЕ.....	573
Ж.А. Шанайбаева, Л.М. Сембева, А.Б. Алибекова СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ЭКСПЕРТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНОВ ВНЕШНЕГО ГОСУДАРСТВЕННОГО АУДИТА С УЧЕТОМ ЗАРУБЕЖНОГО ОПЫТА.....	592

CONTENTS

PEDAGOGYR

A.E. Abylkassymova, B.R. Kaskataeva, Y.A. Tuyakov, A.A. Bazhi, A.N. Umiralkhanov ON THE PROBLEM OF CONTINUITY OF TEACHING MATHEMATICS IN SCHOOL AND PEDAGOGICAL UNIVERSITY OF KAZAKHSTAN.....	7
A.G. Aubakir, A.D. Maimataeva, S.V. Sumatokhin, D.U. Seksenova FORMATION OF DIGITAL COMPETENCIES IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE BIOLOGY TEACHERS.....	26
A.Бахтыбай, Т.А. Турмамбеков EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF NEW APPROACHES IN TEACHING SOME TOPICS OF ASTRONOMY AND ASTROPHYSICS.....	45
A.Sh. Yermekbayeva USING VIDEOS AS A TOOL TO ENHANCE STUDENTS' COMMUNICATION SKILLS DURING ENGLISH LESSONS.....	55
S.Zh. Zhanzhigitov PEDAGOGICAL MODEL OF PROFESSIONAL TERMINOLOGICAL LITERACY DEVELOPMENT OF FUTURE LAWYERS.....	66
E.B. Zhapparbergenova INTRODUCTION OF PBL TECHNOLOGY INTO THE EDUCATIONAL PROGRAM OF NATURAL SCIENCE.....	81
S. Zhorabay, K. Mamirova, D. Sadykova METHODOLOGICAL BASIS FOR FORMING STUDENTS' CONCEPT OF SACRED PLACES.....	94
G.E. Zhumagalieva, A.R. Raimkulova, A.E. Abuov, A. Aipeissova, N.B. Bakhytbek TECHNOLOGY OF DEVELOPMENT OF CREATIVE COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS.....	108
G. Zhusupkalieva, B. Kuanbayeva, G. Saltanova, A. Tumysheva, M. Rakhmetov THE USE OF STEAM TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF SOLVING PHYSICAL PROBLEMS.....	119
S.Zh. Ibadullayeva, G.M. Baykhozhaeva, S.K. Tazhenova, A.Zh. Berdenkulova, P.Zh. Nagashybayeva WAYS OF FORMATION OF KNOWLEDGE ABOUT BIODIVERSITY IN THE PREPARATION OF A TEACHER-BIOLOGIST.....	131
G.I. Isaev, SH.M. Alimova, N.D. Kozhanova, E.K. Ibragimova, B.Z. Umirov ORGANIZATION OF THE BIOLOGY LESSON THROUGH THE IMPLEMENTATION OF SCAFFOLDING METHODS IN THE TECHNOLOGY OF SUBJECT-LANGUAGE INTEGRATED LEARNING.....	143
N.S.Kozhamkulova, D.T. Tanirbergenova, B.B.Atabekova TRAINING METHODS OF EDUCATIONAL MANAGERS.....	158
A.N. Konkabayeva, N.N. Konkabayeva, R.Zh. Murzabayeva THE ROLE OF LIBRARIES IN THE FIELD OF EDUCATION IN KAZAKHSTAN IN THE 20S OF THE 20TH CENTURY.....	168
K. Kulshash, J.B. Childibayev METHODOLOGY OF ACTION RESEARCH IN IMPROVING THE ENVIRONMENTAL FUNCTIONAL LITERACY OF HIGH SCHOOL STUDENTS.....	179
A.Zh. Murzalinova, A.A. Zhaitapova, L.S. Almagambetova, G. Dyankova, N.T. Ualiyeva MANAGEMENT FOR COOPERATION AND INTERACTION IN THE ECOSYSTEM OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF RURAL SCHOOL TEACHERS.....	197
T. Myrzabekov, G. Zhetpisbayeva, Sh. Altynbekov METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF THE FORMATION OF RESEARCH SKILLS OF HIGH SCHOOL STUDENTS IN THE FIELD OF MATHEMATICS.....	218

K.K. Sagadieva, S.A. Ivanova, N.V. Dokuchaeva, D.B. Tleumbetova DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC POTENTIAL AND INNOVATIVE THINKING OF TECHNICAL UNIVERSITY STUDENTS IN RESEARCH ACTIVITIES.....	234
R. Sadykova, E. Janserkeyeva, K. Kubdasheva, V. Yuldasheva DIFFERENTIATED TEACHING IS A FORM OF ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS.....	247
G. Seidullayeva, Zh. Zhardamaliyeva, G. Zhalelova, K. Sundetkaliyeva PRIORITY DIRECTIONS FOR FORMING SPEECH COMPETENCE OF STUDENTS.....	260
S.Zh. Turikpenova, M.N. Ospanbekova, A.D. Ryskulbekova TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS FOR THE DEVELOPMENT OF CREATIVE ABILITIES OF STUDENTS BASED ON ART-TECHNOLOGY.....	276
K. Uteeva, A. Olshaeva, B. Atabekova, K. Abreimova, A. Kenzhebaeva THE IMPORTANCE OF THE FORMATION OF VALUES IN THE MINDS OF ADOLESCENTS.....	291

EKONOMICS

M.Kh. Abdinova, A.E. Azharbayeva CREDIT RISK MANAGEMENT OF A COMMERCIAL BANK: PROBLEMS AND SOLUTIONS (ON THE EXAMPLE OF JSC “HALYK BANK”).....	304
Sh. Abikenova, Sh. Aitimova, G. Sattarova, A. Bekmagambetov, A. Tolepov ANALYSIS OF STATISTICAL INDICATORS OF OCCUPATIONAL INJURIES THAT OCCURRED AT COAL MINES OF KAZAKHSTAN.....	317
L.T. Akilzhanova, A.T. Zhanseitov, A.B. Myrzhymbayeva, S.B. Baibossynov FINANCIAL STATE PLANNING FOR STABILITY OF THE NATIONAL ECONOMY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT.....	330
Zh. Baimukasheva, G. Tanirbergenova, A.A. Kudaibergenova, E. Balapanova, M. Nurgabylov DEVELOPMENT OF WOMEN’S ENTREPRENEURSHIP IN KAZAKHSTAN: PROBLEMS AND PROSPECTS.....	347
E.S. Balapanova, M.D. Karimova, A.T. Issaeva, Z.U. Dzhubaliev, R.K. Arzikulova CALCULATION OF THE EFFECTIVENESS OF THE EDTECH PROJECT “MILLION ON MARKETPLACES”.....	365
B. Bimbetova, Zh. Kenzhin, G. Zhanibekova, Zh. Kinasheva, A. Ospanova SOCIAL ENTREPRENEURSHIP: THE ROLE AND OPPORTUNITIES IN MODERN SOCIETY.....	378
N. Gumar, M. Imramziyeva, G. Zhanibekova, Sh. Shalbaeva, S. Izeev TRANSFORMATION OF THE BANKING SECTOR IN THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION OF THE ECONOMY OF KAZAKHSTAN.....	392
L.M. Davidenko, A.N. Beisembina, S.K. Kunyazova, M.K. Karimbergenova, N.M. Sherimova, A.Zh. Kuniyazova DEVELOPING TECHNOLOGY AND PROMOTING ECO-BRANDING BY INCREASING THE VALUE OF HUMAN CAPITAL.....	404
G. Zhambylova, G. Daulieva, G.Sagindykova, U. Yussupov, M.Yesbussinova SPECIFICS OF MODERNIZATION OF THE AGRICULTURAL COMPLEX.....	419
N.B. Zharkinbayeva, B. Wolfs THE IMPACT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE ON ORGANIZATIONAL BEHAVIOR IN TERMS OF INNOVATIVE CHANGES IN ENTERPRISES.....	433
D. Zhulamanova, 2023 TALENT MANAGEMENT AND GIG ECONOMY: A BIBLIOMETRIC ANALYSIS.....	451
Zh.B. Kenzhin, Y. Kunyazov, S.Serikbayev, M. Zhanat, N. Dyussengazina, L. Shafeyeva ECONOMIC DEVELOPMENT OF AGRICULTURE IN THE REGION (BY THE EXAMPLE OF PAVLODAR REGION): CHALLENGES, STRATEGIES AND PROSPECTS.....	463

A.K.Kozhakhmetova, A.B.Yesmurzayeva THE TRANSITION TO GREEN ENERGY: A COMPREHENSIVE MARKET REVIEW OF FINANCING, INVESTMENT, AND POLICY FOR A SUSTAINABLE FUTURE.....	481
B.B. Mubarakova, D.S. Urazalimova, G.Zh. Rysmakhanova, N.S. Kaftunkina , L.Z. Parimbekova, A. Mussina INCREASING THE LEVEL OF EMPLOYMENT THROUGH THE DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN4.....	97
N.A. Nurseit ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF SWITCHING TO A CASHLESS TURNOVER.....	511
A. Orazgaliyeva, G. Sagindykova, G. Zhanibekova, R. Malayeva, ZH. Kinasheva WAYS TO SOLVE THE PROBLEM OF YOUTH UNEMPLOYMENT IN KAZAKHSTAN.....	531
F. D. Salkynbayeva, G. Zh. Tayauova, A. I. Yesturliyeva, G. B.Bermukhamedova, Ch.Dababrata PECULIARITIES OF FORMATION OF YOUTH ENTREPRENEURSHIP IN KAZAKHSTAN.....	546
A.S. Ualtayeva, F.K. Atabayeva, M.D. Ualtayev NEW FORMS OF EMPLOYMENT IN THE CONTEXT OF ECONOMIC TRANSFORMATION IN THE 1920S AND 2020S.....	560
N.Urazbayev, B.Nurmaganbetova, A.Nauryzbaev, B.Aidosova, A.Alibekova FINANCIAL EVALUATION AND PREDICTION OF THE EFFICIENCY OF INVESTMENTS IN “GREEN” TECHNOLOGIES FOR OIL AND GAS COMPANIES IN KAZAKHSTAN.....	573
Zh. Shanaibayeva, L. Sembiyeva, A. Alibekova IMPROVING THE EXPERT AND ANALYTICAL ACTIVITIES OF EXTERNAL STATE AUDIT BODIES TAKING INTO.....	592

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

[www: nauka-nanrk.kz](http://www.nauka-nanrk.kz)

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Подписано в печать 30.08.2023.

Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать - ризограф.

38,5 п.л. Тираж 300. Заказ 4.

РОО «Национальная академия наук РК»
050010, Алматы, ул. Шевченко, 28, т. 272-13-19